

primjera s veznikom da baš iz djela hrvatskih književnika (na pr. *Kriva je, da je lijepa*), slažemo se s piscem, da je u toj službi ispravno upotrebljavati veznik što (na pr. *Kriva je, što je lijepa*).

Pored toga u svakom su svesku rubrike »Pisma uredništvu« i »Jezične pouke«.

M. Hraste

Dr. Jovan Vuković: Pravopis savremenog našeg jezika, I. dio, Sarajevo 1952., str. 221.

Ova knjiga sarajevskog profesora hrvatskog ili srpskog jezika dra. Jovana Vukovića nije pravopis, kao što joj kazuje naziv, nego razmatranje o pravopisnim propisima, kako su oni formulirani u dosadašnjim našim pravopisima, Boranićevu 1947. i Belićevu 1934. S obzirom na nedovoljnu iscrpnost naših pravopisa i s obzirom na neujednačenost nekih pravopisnih propisa prof. Vuković je postavio sebi za zadatak, da podvrgne oba naša pravopisna sistema potankoj analizi i široj diskusiji, kako bi se poslije toga moglo pristupiti izradivanju iscrpnog i ujednačenog pravopisa. Poslije takve analize, diskusije, a i potrebne kritike bit će po mišljenju pisca »lakše u mnogo čemu utvrditi definitivnu normu — i brže ćemo doći i do novih mjerodavnijih pravopisnih knjiga koje očekujemo ne samo od pojedinaca nego od naših najviših naučnih ustanova — ili od njihovih mjerodavnih predstavnika«.

Put, kojim je pošao pisac, svakako je pravilan. Razvoj našega književnog jezika i naše nauke o jeziku stigao je u naše dane do takva stupnja, da se postavlja na dnevni red zahtjev, koji se već sam po sebi razumije, da pravopis treba da bude kolektivno djelo stručnjaka, koji će na osnovu suvremenoga stanja jezika poslije detaljne analize i diskusije sastaviti obrazložen i iscrpan pravopis s bogatim pravopisnim rječnikom. »Hrvatsko filološko društvo« u Zagrebu upravo je i postavio sebi kao jedan od glavnih zadataka izradu takva pravopisa, u kojem će svaki pisac naći odgovor na svako pravopisno pitanje.

Svoja razmatranja o pravopisu našega suvremenog jezika Vuković je podijelio u tri knjige. U prvoj knjizi je obradio upotrebu velikog slova i složene riječi, u drugoj misli obraditi sistem glasovnih promjena (glasovnu, ortografsku stranu pravopisa) s podjelom riječi na slogove, a u trećoj interpunkciju. Kao što se vidi po prvoj knjizi, Vuković je potanko pretresao materijal, koji obrađuje, prikupivši svu silu spornih i nespornih primjera, a obazire se u priličnoj mjeri i na pisanje, kako je danas uobičajeno u našoj štampi, osobito u novinama. Tako će njegova knjiga zacijelo biti korisno pomagalo svakom onom, koji bude radio na usavršavanju našega pravopisa. U odjeljku o upotrebi velikoga slova autor se trudi, da dovede u sklad mjerila za određivanje normi, a da pritom te norme budu što jasnije i što jednostavnije. Prednost je ove knjige u tome, što pisac daje objašnjenja i obrazloženja za svoje prijedloge, pa se tako može odmjerivati i snaga, a kadikad i slabost autorovih argumenata. Upravo u odjeljku o upotrebi velikoga slova pisac se ponekad premalo osvrtao na potrebu, da se dosadašnji način pisanja bez prijekne nužde ne mijenja. U pravopisu, više nego drugdje u području jezika, treba da se primjenjuje princip stabilnosti, čuvanje dobre tradicije, ako ne želimo, da nam književni jezik u svakoj generaciji ima drugačiji pravopis, pa da se tako čini, kao da tek od jučer pravilno pišemo, kao da nam je književni jezik od jučer. Ako dosad i po Boranićevu i po Belićevu »Pravopisu« pišemo *Podunavlje, Povardarje, Posavina, Podravina, Srbijanac, Bosanac, Beogradanin, Zagrepčanin, Evropljanin, Azijat*, ne vidim razloga, zašto bismo prelazili na pisanje ovih riječi malim slovom: *podunavlje, povardarje, posavina, podravina, srbijanac, bosanac, beogradanin, zagrepčanin, evropljanin, azijat*, kako preporučuje Vuković u svojoj knjizi. Time bismo stvorili ne samo novu točku spornosti, nego bismo se i udaljili od principa, koji je proveden u svim jezicima srodnoga pravopisnog tipa. Isto tako ne može se

pravdati, da se vjerski praznici *Duhovi*, *Sveta tri kralja*, *Četrdeset mučenika*, *Svi sveti*, *Božić* pišu u svim dijelovima malim slovom, a *Durdevdan*, *Petrovdan*, *Savindan* velikim slovom. Na pisanje ovih praznika velikim slovom nisu pravopisaca inspirirala religiozna osjećanja, kako misli pisac, nego potreba, da se razlikuju *Duhovi* od *duhova*, praznik *Svi sveti* od apelativa *svih svetih*, *Božić* od *božića* i sl. Kad bi išlo po osjećanjima, onda nitko kod nas ne bi pisao velikim slovom ni Hitlera ni Mussolinija. Isto tako mislim, da je potrebno i dalje zadržati razliku između *Istoka* i *istoka*, *Zapada* i *zapada*, pa i *Grubišnog Polja* i *Dugog sela*, premda Vuković ne priznaje tu potrebu u ovim slučajevima, a u drugim srodnim je naglašava. Slažem se s piscem, da je potrebno iz poštovanja zadržati veliko slovo u riječima *Vi*, *Vaš* i sl. U rečenicama: — *A tko si ti?* — *upita ga Princip*. — svakako predlažem ispred *upita* dulju crticu.

U poglavlju o pisanju složenih riječi ima također prijedloga, koji se ne slažu ni s Boranićevim ni s Belićevim načinom pisanja, na pr. *dan-danas*, *dan-danji* mjesto uvriježenoga *dandanas* i *dandanji*. Inače može se reći, da se pisac zalaže za sastavljeno pisanje mnogih izraza, koji se još pretežito pišu rastavljeno, na pr. *bestraga*, *naljeto*, *naproljeće*, *najesen nazimu*, *nodjesen*, *poistarost*, *sjeseni*, *sproljeća*, *svr-*

menom, *naoprezu*, *najagmu*, *nasrijedu*, *posrijedi*, *nastranu*, *naprimjer*, *ići naruku*, *biti naruci*, *prekosrca*, *prekosvijeta*, *prekoputa*, *prekomjere*, *poimenu*, *smukom*, *sjadom*, *svoljom*, *ususret*, *uširinu*, *uvisinu*, *udlaku*, *spomoću* i sl. Pisanje *pisat ću* ne zaslužuje onako oštru osudu, kao što je pisac daje, jer ima svoje uvjerljivo opravdanje, a *nisam*, *nisi*, *nije*... ne mora se shvaćati kao ikavski oblik, nego kao analogijska tvorevina prema 3. l. sg. *nije*, gdje je *-i* nastalo prijedglasom od *jata*. Ne može se reći ni to, da je nelogično pisati *srpsko-hrvatski jezik*, a logično *srpskohrvatski jezik*, dok se istovremeno odobrava pisanje *Austro-Ugarska* i *bosansko-hercegovački pored Čehoslovačka* i *bosanskodubički*. Radi se samo o tom, koji će se kriterij uzeti za prosuđivanje. Ako se želi naglasiti, da je *srpskohrvatski jezik* jezik dvaju naroda, tada je logično pisati s crticom (*srpsko-hrvatski*), a ako se želi naglasiti, da je to jedan jezik, tada je logično pisati bez crtice. Radi se dakle samo o tome, koji je kriterij pretežniji. Stoga nije čudno, što upravo naši zakonodavci pišu ovu riječ s crticom.

Svakako, knjiga prof. Vukovića je koristan prilog za analizu i diskusiju o našim pravopisima, no ona nije pravopis niti ima snagu pravopisa, kao što bismo mogli po njezinu nazivu pogrešno zaključiti.

Lj. Jonke

Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske preporučio je ovih dana svim školama i nastavnicima, pogotovu filolozima, da se pretplate na »Jezik«, jer je »njegovo značenje vrlo veliko za sve javne radnike, a pogotovu za nastavnike svih vrsta škola«.

JEZIK, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. — Izdaje Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu. — Uređuje odbor: *Antun Barac*, *Josip Hamm*, *Mate Hraste*, *Ljudevit Jonke*, *Petar Skok*, *Sreten Živković*. — Odgovorni urednik: *Ljudevit Jonke*. — Časopis izlazi svaka dva mjeseca.